

SEGONA
EDICIÓ

LA VIOLÈNCIA SEXUAL A L'ESPORT

Guia per a persones adultes
(Re)conèixer, parlar i actuar

Generalitat de Catalunya
Consell Català de l'Esport

LA VIOLÈNCIA SEXUAL A L'ESPORT

Guia per a persones adultes
(Re)conèixer, parlar i actuar

Segona edició, maig 2020

Generalitat de Catalunya
Consell Català de l'Esport

© Segona edició, maig 2020
Consell Català de l'Esport
Departament de la Presidència
Generalitat de Catalunya

Amb el suport de Ministerio de Igualdad, mitjançant la Secretaria de Estado de Igualdad y contra la Violencia de Género - Pacto de Estado contra la Violencia de Género PEVG 2020

Amb la col·laboració de l'Institut Català de les Dones - Generalitat de Catalunya

Direcció i coordinació

Blanca Nualart Barba
Consell Català de l'Esport - Generalitat de Catalunya

Autoria

Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya
(Grup de Recerca en l'Esport i l'Activitat Física, GREAF)
Montserrat Martin Horcajo
Albert Juncà Pujol
Ester Checa Corcoy
Laia Anguita Mora

Consell Català de l'Esport - Generalitat de Catalunya
Blanca Nualart Barba

Disseny i maquetació

Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Imatges: Istock

PRESENTACIÓ	5
INTRODUCCIÓ	7
OBJECTIUS I PERSONES DESTINATÀRIES	9
MARC NORMATIU DE REFERÈNCIA	9
CONÈIXER I RECONÈIXER la violència sexual	13
A. Conceptes: violència sexual (agressió, abús i assetjament sexual)	13
B. Formes de violència sexual	16
C. Magnitud de la violència sexual	18
DETECCIÓ I VISIBILITZACIÓ de la violència sexual	20
A. El procés de preparació de la víctima, la família i l'entorn esportiu per part de la persona agressora	20
B. Testimonis de víctimes en referència al procés de preparació per part de la persona agressora	22
PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA sexual en els entorns esportius	25
A. Situacions de risc a les entitats esportives	25
B. Recomanacions de testimonis que han patit violència sexual en entorns esportius	29
ACTUACIONS des de les entitats esportives	30
A. Actuacions per treballar la prevenció i la detecció de la violència sexual a l'àmbit esportiu	30
B. Pautes orientatives d'actuació davant de la revelació de casos de violència sexual	32
LÍNIES I SERVEIS D'ATENCIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA	34
ENTITATS DE REFERÈNCIA I ASSESSORAMENT	38
PUBLICACIONS, PROTOCOLS I CAMPANYES	41
TREBALLS, RECERQUES I PROJECTES	44

PRESENTACIÓ

Tant de bo no haguéssim de publicar guies com la que teniu a les mans. Això voldria dir que gaudiríem d'un esport lliure, net, practicat amb respecte i allunyat dels perills que amenacen els múltiples beneficis que comporta per a la ciutadania.

Amb tot, com a institució pública responsable a Catalunya del foment de l'activitat física i l'esport com a hàbit de salut i font de valors, i de vetllar perquè la pràctica esportiva estigui exempta de violència, ens pertoca actuar per evitar que es produeixin situacions que atempten contra la dignitat i la integritat de les persones, o prendre mesures quan malauradament tenen lloc.

És per això que us presentem “La violència sexual a l'esport. Guia per a persones adultes: (Re)conèixer, parlar i actuar”, una actualització de la guia que vam publicar el 2005 i que vol convertir-se en una eina de referència en la tasca de conscienciació, visibilització i elaboració de plans d'actuació que treballin envers la prevenció, la detecció i l'abordatge de la violència sexual en contextos esportius.

La bona acollida de la Guia ens ha animat a fer la seva traducció a l'espanyol i a l'anglès perquè pugui ser utilitzada per un major nombre de persones i organitzacions.

El document, que s'emmarca en les actuacions previstes en el Programa Dones i Esports que portem a terme conjuntament amb l'Institut Català de les Dones, es nodreix de les valuoses aportacions de testimonis que n'han estat víctimes, d'entitats de referència i assessorament en la matèria, i de publicacions, projectes i recerques que han impulsat institucions i universitats catalanes, estatals i internacionals, amb la col·laboració algunes d'elles de la pròpia Secretaria General de l'Esport i de l'Activitat Física.

Això ens ha permès explicar en aquestes pàgines les diverses formes en què es manifesten les violències sexuals i proposar actuacions que les entitats esportives, actors clau en aquests casos, poden dur a ter-

me, tant per prevenir i detectar casos de violència sexual en l'esport, com per abordar-les. Recomanacions que s'adrecen a tots els agents que d'una forma o altra formen part del sistema esportiu amb la voluntat que trenquem el silenci i revertim el tabú que hi ha sobre aquest tema i sapiguem com intervenir quan es produeixi una situació de violència sexual que afecti homes, dones, joves o infants esportistes.

No vull acabar sense fer un agraïment especial a totes les persones i els agents que han aportat la seva expertesa i experiència per fer possible l'obra, i us animo a fer-ne la màxima difusió entre el teixit esportiu per tal que, entre tots, fem un pas de gegant per construir un entorn esportiu ple de valors, més segur, més sa i exempt de violència. Aquest és un repte que ens implica a tots i totes. Posem-hi, doncs, tots els nostres esforços.

Gerard M. Figueras i Albà

Secretari general de l'Esport i de l'Activitat Física
Generalitat de Catalunya

INTRODUCCIÓ

El contacte corporal és un element essencial en l'activitat física i l'esport. La millora del rendiment de l'esportista comporta canvis i usos corporals que inevitablement impliquen contacte entre esportistes, entrenadors o entrenadores, família, personal mèdic i altres especialistes. Així, en la majoria dels esports els entrenadors o entrenadores donen instruccions als i a les esportistes mitjançant el contacte físic (per exemple en l'adopció d'una posició correcta en un exercici). El contacte físic, la proximitat corporal, tocar, donar copets o abraçar són accions que formen part de l'univers conductual de l'esport. Conèixer i entendre les emocions és una necessitat lligada al creixement tant dels nens i nenes com dels i les joves que fan esport. Sense contacte físic, l'expressió dels nostres sentiments (d'alegria, de suport, d'equip...) no seria la mateixa. Entrenar i competir construeix una relació mental, social i emocional entre esportistes, entrenadors i entrenadores, i entre representants i dirigents de les entitats.

En el decurs d'aquesta Guia s'exposa el paper clau de les entitats esportives per a conscienciar, visibilitzar i elaborar plans d'actuació que treballin en la prevenció, la detecció i l'abordatge de la violència sexual en contextos esportius. Per tractar adequadament la problemàtica de la violència sexual cal que des de les entitats esportives es reconegui la seva incidència, que se'n parli i que s'hi actuï. I és també necessari que hi hagi un interès ferm per canviar la cultura que fa que la violència sexual dins del món de l'esport sigui encara ara viscuda com un tabú.

És per això que la Guia no pretén promoure una actitud d'inhibició corporal. Els contactes corporals, així com l'exteriorització de moltes expressions emocionals, no han de ser una acció tabú ni tampoc una acció reprimida en el món de l'esport. Tanmateix, és important reflexionar, debatre i compartir sobre aquells que considerem contactes físics saludables i respectuosos, i aquells que són constitutius d'una agressió sexual en la nostra cultura esportiva. Cal afegir-hi que amb el pas del anys, les violències sexuals cada cop es visibilitzen més i, per tant, hi ha més consciència entre els diferents actors de la societat.

En un món de significats canviants, la població adulta ha de ser èticament conscient i capaç de reconèixer els comportaments inapropiats amb menors d'edat. De les persones adultes se n'espera que quan s'esdevingui una situació inapropiada tinguin la capacitat i el valor d'actuar. Intervenir significa prevenir, detectar i actuar davant de comportaments violents, tant si provenen de les persones adultes com d'altres nens o nenes, o d'altres nois o noies. Sabem que és una tasca complexa, però esperem que la Guia pugui ser útil per a tothom a l'hora de fer un entorn esportiu més segur i més sa.

OBJECTIUS I PERSONES DESTINATÀRIES

L'objectiu d'aquesta Guia és esdevenir una eina de referència en la tasca de conscienciació, visibilització i elaboració de plans d'actuació que treballin vers la prevenció, la detecció i l'abordatge de la violència sexual en contextos esportius. La Guia s'adreça a tots els agents que d'una forma o altra formen part del sistema esportiu –pares i mares, entrenadors i entrenadores, professorat, monitors i monitores, personal tècnic, esportistes, personal directiu o d'administració, personal de manteniment de les instal·lacions esportives i altres persones amb responsabilitats a l'àmbit de l'esport per a infants i adolescents. La Guia vol contribuir, doncs, a fer un esport català lliure de violències sexuals en totes les seves manifestacions.

Les violències sexuals afecten tant a la infància i adolescència com a joves i persones adultes i tenen un impacte emocional i jurídic diferent en cada edat i cada persona. Aquesta Guia es refereix a totes elles, amb especial atenció a les violències exercides contra menors d'edat, infants i joves esportistes, per que son col·lectius d'especial vulnerabilitat.

MARC NORMATIU DE REFERÈNCIA

Al voltant de la violència sexual hi ha diferents normatives europees, estatals i catalanes. A continuació s'exposen els marcs normatius més propers, d'àmbit estatal i català.

ÀMBIT ESTATAL

- El **Codi civil**¹, en la modificació de l'any 1981², estableix la majoria d'edat als 18 anys a tots els efectes. No obstant, abans de complir els 18 anys, el i la menor d'edat pot decidir en alguns aspectes, i un d'aquests és el *consentiment sexual*, com es recull en el capítol II bis del títol VIII del Codi penal.

1 Reial decret, de 24 de juliol de 1889, pel qual es publica el Codi civil (*Gaceta de Madrid* núm. 206, de 25 de juliol de 1889).

2 Llei estatal 11/1981, del 13 de maig, de modificació del Codi civil en matèria de filiació, pàtria potestat i règim econòmic del matrimoni (BOE núm. 119 de 19 de maig de 1981)

- El **Codi penal**³, en la modificació de l'any 2015⁴, estableix que l'edat per al consentiment sexual és als 16 anys i, per tan, mantenir relacions sexuals amb menors d'aquesta edat és delictu. Així, l'actual article 183.1 del Codi penal disposa que “Aquell que realitzi actes de caràcter sexual amb un menor de setze anys serà castigat com a responsable de l'abús sexual amb pena de presó de dos a sis anys”. En el títol VIII es recullen els diferents tipus legals de delictes contra la llibertat i indemnitat sexuals (abusos sexuals, agressions sexuals i assetjaments sexuals) i totes les seves variants.
- La **Llei orgànica 1/1996, de protecció jurídica del menor**⁵, en la modificació de l'any 2015⁶ per a l'accés i exercici a les professions, oficis i activitats que impliquin contacte habitual amb menors d'edat, estableix el requisit de no haver estat condemnat per sentència ferma per algun delictu de naturalesa sexual. Aquesta circumstància s'ha d'acreditar amb el certificat negatiu del “Registro central de delincuentes sexuales” (article 13.5). Això significa que les mateixes empreses o entitats d'aquest sector són les responsables de demanar aquest certificat a totes les persones que intervenen en les activitats en què participin menors d'edat.
- La **Llei orgànica 3/2007, per a la igualtat efectiva de dones i homes**⁷, preveu amb caràcter obligatori (article 48.1) l'existència d'un protocol en matèria d'assetjament sexual i per raó de sexe a totes les empreses. Podeu consultar les normatives laborals relacionades en aquest àmbit a <https://treball.gencat.cat/ca/ambits/igualtat/assetjament/>

---

3 Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal (BOE núm. 281 de 24 de novembre de 1995)

4 Llei orgànica 1/2015, de 30 de març, per la qual es modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal (BOE núm. 77 de 31 de març de 2015)

5 Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil (BOE núm. 15 de 17 de gener de 1996)

6 Llei estatal 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència (BOE núm. 180 de 29 de juliol de 2015)

7 Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, d'igualtat efectiva de dones i homes (BOE núm. 71 de 23 de març de 2007)

ÀMBIT CATALÀ

- La **Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista**⁸, té per objecte l'erradicació de la violència masclista i la remoció de les estructures socials i dels estereotips culturals que la perpetuen, amb la finalitat que es reconegui i es garanteixi plenament el dret inalienable de totes les dones a desenvolupar la pròpia vida sense cap de les formes i dels àmbits en què aquesta violència es pot manifestar. Així, la violència masclista també es produeix en l'entorn esportiu i està relacionada amb la violència sexual que pateixen, especialment, les dones i noies, tot i que a l'esport aquesta violència no es limita exclusivament al gènere femení. Existeixen estudis de recerca científica catalana i internacional que evidencien que la violència sexual a l'esport afecta ambdós gèneres.
- La **Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència**⁹, té per objecte la promoció del benestar personal i social dels infants i adolescents i les actuacions de prevenció, atenció, protecció i participació per garantir llurs drets.
- La **Llei 11/2014, per a garantir els drets de les persones LGTBI**¹⁰, té per objecte establir i regular els mitjans i les mesures per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere, en els àmbits, tant públics com privats, sobre els quals la Generalitat i els ens locals tenen competències. Així, l'article 14 de la Llei exposa tots els àmbits en què les administracions públiques de Catalunya han de garantir i vetllar per la incorporació d'activitats per a la no-discriminació i, concretament, especifica els àmbits de la cultura, el lleure i l'esport.

---

8 Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista (DOGC núm. 5123, de 2 de maig de 2008)

9 Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (DOGC núm. 5641, de 2 de juny de 2010)

10 Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia (DOGC núm. 6730, de 17 d'octubre de 2014)

- La **Llei 17/2015, d'igualtat efectiva de dones i homes**¹¹, té per objecte establir i regular els mecanismes i recursos per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó de sexe en tots els àmbits, etapes i circumstàncies de la vida. L'article 30 d'aquesta Llei regula específicament les polítiques esportives en aquesta matèria.
- El **Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya**¹² aprovat per acord de Govern, estableix criteris bàsics, clars i homogenis per possibilitar i afrontar el problema dels maltractaments a infants i adolescents abordant la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació. Aquest Protocol inclou l'àmbit de l'esport com un dels àmbits clau en la detecció, conjuntament amb els centres escolars, els espais de lleure i els centres de salut.
- El **Decret legislatiu 1/2000, Text únic de la Llei de l'esport**¹³, estableix, entre els principis rectors de la política esportiva de la Generalitat de Catalunya, el foment de l'activitat física i l'esport com a hàbit de salut, així com vetllar perquè la pràctica esportiva estigui exempta de violència. Així, en compliment d'aquests principis rectors, l'Administració esportiva ha de vetllar per un esport lliure de qualsevol manifestació de violència que atempti contra la integritat i la dignitat de les persones per raó de sexe, orientació sexual, identitat o expressió de gènere, i desenvolupar les polítiques contra la violència sexual a l'esport.

---

11 Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes (DOGC núm. 6919, de 23 de juliol de 2015)

12 ACORD GOV/97/2017, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya (DOGC núm. 7416, de 20 de juliol de 2017)

13 Decret legislatiu 1/2000, de 31 de juliol, pel qual s'aprova el Text únic de la Llei de l'esport (DOGC núm. 3199, de 7 d'agost de 2000)

CONÈIXER I RECONÈIXER LA VIOLÈNCIA SEXUAL

A. CONCEPTES: VIOLÈNCIA SEXUAL (AGRESSIÓ, ABÚS I ASSETJAMENT SEXUAL)

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix la violència sexual com: "tot acte sexual, la temptativa de consumir un acte sexual, els comentaris o insinuacions sexuals no desitjats, o les accions per comercialitzar o utilitzar de qualsevol altra forma la sexualitat d'una persona mitjançant coacció per part d'una persona, amb independència de la relació d'aquesta amb la víctima, en qualsevol àmbit, inclosos la llar i el lloc de treball".

La **violència sexual** integra l'**agressió**, l'**abús** i l'**assetjament sexual**

La **violència sexual** i els **abusos sexuals**, es defineixen en la Llei 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista com qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu. Considerarem extensiva aquesta definició als actes de naturalesa sexual no consentits pels homes adults o els menors d'edat, donat que en l'esport també es donen i en tenim testimonis.

En aquest marc normatiu, la Llei 5/2008 diferencia les manifestacions següents:

- a) l'**agressió sexual** consistent en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat que està determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per a demostrar poder i abusar-ne.
- b) l'**assetjament sexual** defineix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat, d'índole sexual, que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat de la persona o de

crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

Tant les recerques catalanes com les internacionals que es recullen en l'apartat Treballs, Recerques i Projectes d'aquesta Guia mostren que el col·lectiu de persones menors d'edat (nenes, nens i adolescents d'ambdós sexes) també pateixen violència, abusos i assetjament sexual en el context de l'esport. Aquesta Guia els contempla a tots ells, com a possibles víctimes amb independència del seu sexe, gènere, opció sexual o identitat de gènere.

La **violència sexual a l'esport**¹⁴ és:

“Un comportament cap a un individu o un grup d'individus que inclou comportaments sexualitzats (verbals, no verbals o físics) amb intenció o sense, legal o il·legal, basats en un **abús de poder i confiança** i que és considerat per la víctima o per un espectador com a no-desitjat o coercitiu”.

Estudis internacionals i recerques realitzades per la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya, promogudes pel Consell Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya, conclouen que la violència sexual a l'esport inclou les agressions sexuals físiques agressives i les violacions. Tanmateix, el terme violència sexual també s'aplica com un concepte paraigua per descriure comportaments o actes contra una persona que contenen un element sexual i que, en certa manera, n'erosionen o perjudiquen la seva dignitat i la seva autonomia. Així doncs, la violència sexual no es limita només a comportaments físics o de contacte, sinó que també engloba actes i comportaments no reconeguts per la llei com a delictes.

---

¹⁴ Alexander, K., Stafford, A., & Lewis, R. (2011). *The experiences of children participating in organized sport in the UK*. Edinburgh: Dunedin Academic Press, pàg 61. https://www.research.ed.ac.uk/portal/files/7971883/experiences_children_sport_main_report_wdf85014.pdf

B. FORMES DE VIOLÈNCIA SEXUAL

El projecte *VOICES for truth and dignity*¹⁵, en el que han participat persones expertes de prestigioses universitats de set països europeus, ha treballat per a consensuar les diferents formes de les violències sexuals que es produeixen a l'esport i definir el context i l'abast actual d'aquesta problemàtica. Les seves conclusions i aportacions han estat recollides per la Comissió Europea en diferents documents i recomanacions que s'esdevenen actualment com a referents en aquest àmbit.

La violència sexual a l'esport es manifesta de diverses formes, recollides totes elles en un contínuum de comportaments i/o accions que van des de no incloure el contacte físic fins a incloure'l de forma molt explícita (figura 1).

¹⁵ *VOICES, for truth and dignity. Projecte Erasmus+ Sport 2016-2018.*
<http://voicesfortruthanddignity.eu/es/>

Violència sexual sense contacte físic	Violència sexual Comportaments transgressors	Violència sexual amb contacte físic
<ul style="list-style-type: none"> • Fer acudits sexistes, bromes o insinuacions de caràcter sexual • Cridar de manera que suggereixi sexualització • Preguntar sobre qüestions íntimes del cos, roba o vida privada • Fer observacions suggeridores, mirades i missatges amb contingut sexual • Fer comunicacions (trucades telefòniques, correus electrònics, etc.) de contingut sexual i de caràcter ofensiu • Ús de material pornogràfic al centre esportiu de treball o d'imatges o fotografies de contingut sexual explícit 	<ul style="list-style-type: none"> • Apropament inadequat • Contacte inadequat • Tocaments inadequats als entrenaments • Massatges inadequats • Convidar l'esportista individualment a casa, fer un àpat, una beguda, anar al cinema • Exhibir-se i/o masturbar-se davant la persona afectada • Pressionar, de manera insistent, per tenir trobades sexuals • Fer comentaris sexuals ofensius • Obtener imatges de parts íntimes del cos d'una persona • Requeriments de favors sexuals, que condicionen la promoció o la permanència en el club/equip 	<ul style="list-style-type: none"> • Fer petons no desitjats • Fer carícies sexuals no desitjades • Mantenir contacte físic de naturalesa sexual no desitjat • Intentar fer actes sexuals no desitjats • Arraconar o perseguir algú amb proposicions o conductes sexuals • Fer actes sexuals amb penetració sense el consentiment de la víctima amb o sense coerció

Figura 1. Violència sexual i contínuum d'accions

C. MAGNITUD DE LA VIOLÈNCIA SEXUAL

La campanya del Consell d'Europa "Un de cada Cinc" (2010) alerta que un de cada cinc menors d'edat a Europa són víctimes d'alguna forma de violència sexual. S'estima que d'entre un 70% i un 85% dels casos el perpetrador és algú de l'entorn de la persona menor d'edat.

Segons l'estudi fet a Bèlgica i els Països Baixos l'any 2016, els grups amb més taxa de prevalença que estan exposats a patir més fàcilment violència sexual en el context esportiu són: les persones immigrants, les persones amb discapacitats, les persones que pertanyen al col·lectiu LGTBI i les esportistes d'elit. Així, els individus pertanyents a aquests grups esdevenen més vulnerables a aquesta xacra. Tanmateix, l'estudi fet a Alemanya l'any 2017 confirma que ser dona i tenir una orientació sexual diferent a l'heterosexual suposa una major vulnerabilitat a patir violència sexual a l'esport.

	Bèlgica i Països Baixos ¹⁶	Alemanya ¹⁷	Quebec ¹⁸
Índex total	14%	37,6%	8.8%
Sexe	8.6% dones 5.4% homes	26,8% dones 10,7% homes	7,2% dones 1,5% homes
Edat	No determinada	menys de 14 anys 10% entre 14 i 17 anys 57%	14 anys 28,1% 15 anys 22,9% 16 anys 34,2% 17 anys 14,9%

Figura 2. Dades de violència sexual en diferents països

Tot i que l'autoria de les violències sexuals a l'esport amb la seva gran majoria és masculina, diferents estudis europeus com el projecte VOICES recullen testimonis d'esportistes que han patit violències sexuals per part de les dones quan encara eren menors d'edat.

A Catalunya, la Universitat de Vic va dur a terme l'any 2010 un estudi sobre l'índex d'assetjament sexual a l'esport en noies estudiants-esportistes dels graus universitaris de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport¹⁹. Els resultats mostraren que una de cada tres de les estudiants-esportistes enquestades declarava haver patit alguna forma d'assetjament sexual en el seu esport; i que un 8% havien patit les for-

16 Vertommen, T., Schipper-van Veldhoven, N., Wouters, K., Kampen, J. K., Brackenridge, C. H., Rhind, D. J. A., Neels, K., & Van Den Eede, F. (2016). Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child Abuse & Neglect*, 51, 223-236. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0145213415003646>

17 Ohlert, J., Seidler, C., Rau, T., Rulofs, B., Allroggen, M. (2017) Sexual violence in organized sport in Germany. *German Journal of Exercise and Sport Research*, 48, 58-69. <https://link.springer.com/journal/12662>

18 Parent, S., Lavoie, F., Thibodeau, M.-È., Hébert, M., & Blais, M. (2016). Sexual violence experienced in the sport context by a representative sample of Quebec adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(16), 2666-2686. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0886260515580366?journalCode=jiva&>

19 Martin, M., Juncà, A. (2014). L'assetjament sexual a l'esport: el cas de les estudiants-esportistes del grau de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport de Catalunya. *Apunts. Educació Física i Esports*. Núm. 115, 1r trimestre (gener-març), 72-81. http://repositori.uvic.cat/bitstream/handle/10854/4484/artconlli_a2014_martin_montserrat_assetjament_sexual.pdf?sequence=1&isAllowed=y

DETECCIÓ I VISIBILITZACIÓ DE LA VIOLÈNCIA SEXUAL

mes més explícites d'agressions sexuals en els seus entorns esportius, destacant accions com “l'entrenador mostra interès sexual en l'esportista”, “fa petons als llavis a l'esportista” i “proposa relacions sexuals a l'esportista a canvi de privilegis o sota amenaça.”

Parlar de la violència sexual en els nostres entorns esportius contribuirà a crear una atmosfera transparent, de confiança i seguretat on es pugui abordar una situació de violència sexual sense por de represàlies ni d'estigmatitzacions. Cal trencar el silenci, mai justificar la conducta abusiva i revertir la sensació de tabú sobre aquest tema per part de les persones adultes i responsables de les entitats esportives.

A. EL PROCÉS DE PREPARACIÓ DE LA VÍCTIMA, LA FAMÍLIA I L'ENTORN ESPORTIU PER PART DE LA PERSONA AGRESSORA

La violència sexual a l'esport perpetrada per persones adultes a esportistes joves, molt joves o menors s'emmarca dins d'una dinàmica d'abús de poder i de confiança per part d'un càrrec jeràrquic que ostenta un grau important d'expertesa en el món de l'esport. Aquesta dinàmica, descrita com el procés de ciberassetjament pedòfil (*grooming process*), comporta un seguit de fases i característiques.

D'entrada cal tenir present que part de la complexitat i de la dificultat de prevenir la violència sexual rau en el perfil de l'agressor. Aquest no és algú que a simple vista tothom reconegui com a agressor. Ben al contrari. Els abusadors es comporten, sovint, de manera exquisida; solen tenir ascendència i reconeixement dins dels clubs i entitats en els quals participen; tenen èxits esportius, són intel·ligents, sociables i també sovint tenen lligams i són apreciats per l'entorn familiar de la víctima. I és precisament això el que, en les primeres fases del procés d'acostament a la víctima, els fa més indetectables.

En una primera fase l'abusador actua com sol actuar tot bon entrenador: creant i construint confiança. S'acosta a l'infant o a la persona jove pro-

curant captar la seva atenció i fent-lo sentir ben tractat. Tanmateix, en el decurs d'aquesta primera fase es produeixen algunes accions que al mateix temps que fan sentir 'especial' la potencial víctima, també suposen lleugers trencaments de determinades barreres verbals i no verbals: un escurçament de la distància interpersonal, alguna insinuació, un petó de felicitació, un tocament fora de lloc, etc. Moltes d'aquestes petites accions solen estar o poden tenir vinculació amb les correccions, els *feedbacks* i les explicacions, motivacions i justificacions esportives. Amb aquests comportaments ambivalents la víctima no acaba de tenir gaire clar si allò que s'ha esdevingut és o no és propi del camp d'acció que li pertoca al seu entrenador o entrenadora. Aquesta mateixa ambigüitat fa que sovint la confusió per part de la víctima li comporti certa paràlisi i inacció.

En una segona fase aquesta tipologia d'accions augmenten de freqüència i/o d'intensitat. El perpetrador procura obtenir el silenci de la víctima. Aquesta es troba enredada en la dinàmica i es veu forçada a ser lleial. Sol produir-se la creació d'un vocabulari propi exclusiu d'ells dos ("el nostre secret") i l'amenaça latent que si se sabés el que passa tindria conseqüències molt lesives per a tots dos, també per al nen o nena. La víctima engendra un sentiment de culpabilitat. I això mateix fa que cada vegada li sigui més difícil explicar el que li passa ("si ho expliqués se sabria el que jo també he fet", pensa la víctima). Aquest fet comporta que la víctima acabi aïllant-se del seu entorn més proper. I això, de retruc, encara facilita més l'abús de l'agressor. En aquesta fase, les accions dels perpetradors inclouen des de regals (atenció preferent, obsequis...) a xantatges emocionals o amenaces i coaccions (no jugar, no ser convocat/ada, o les suposades conseqüències per la víctima si aquesta explica "el seu secret").

El silenci de la víctima s'aconsegueix en part perquè el perpetrador, en molts casos, també prepara la família i l'entorn esportiu més proper de la víctima. Això du a l'infant o jove a desestimar amb més força revelar que està patint violència sexual.

Finalment s'esdevé una tercera fase en la qual, assegurat el silenci de la víctima, les violències sexuals i els abusos sexuals són continuats. En aquesta fase es consuma l'aïllament del nen o nena, el o la jove i es perpetuen els seus sentiments d'impotència i desesperança, acompanyats de pèrdua d'autoestima i dignitat.

Tot aquest procés no es produeix d'un dia per un altre. En alguns casos pot durar mesos o anys. El perpetrador no sol passar a una altra fase si abans no ha pogut constatar que la víctima romandrà en silenci. Algunes víctimes aconseguixen trencar aquest cercle, i són capaces de sortir-ne. Però malauradament l'evidència ens mostra que per diferents motius són molts els nois i noies que no ho aconseguixen.

B. TESTIMONIS DE VÍCTIMES EN REFERÈNCIA AL PROCÉS DE PREPARACIÓ PER PART DE LA PERSONA AGRESSORA

En els darrers anys, la creixent sensibilització respecte d'aquesta problemàtica ha propiciat que diferents testimonis, via diversos projectes, estudis o directament entrevistes a mitjans, hagin exposat els seus casos. A continuació es presenten declaracions d'alguns d'ells, homes i dones, que exemplifiquen les diferents fases de la violència sexual per part de la persona agressora per les quals els supervivents de violència sexual han passat.

• Fase de “preparació de la víctima”

“

Era molt afalagador, em sentia una privilegiada perquè em cuidava moltíssim. Estava engegada, enganyadíssima. El veia com un amic.

Testimoni diari ARA
(25.01.19)

”

“

Quan ets víctima no tens escapatòria possible. El procés anterior està perfectament planificat, i és molt curós. Abans d'atacar et deixa absolutament aïllat.

Testimoni diari El País
(19.12.16)

”

“

Em va fer creure que jo tenia un caràcter feble. I me'l vaig creure.

Dona participant
Projecte VOICE

”

• Fase de “preparació de la família”

“

El meus pares creien de debò que ell era tan bo per al meu desenvolupament esportiu que el van tractar com un més de la família. El convidaven a les celebracions familiars, donant-li regals especials pels seus aniversaris, deixant que em portés a casa en cotxe després dels entrenaments. Mai van qüestionar res del que va dir o va proposar.

Home participant
Projecte VOICE

”

“

Els meus pares em deien que no fos antipàtica amb ell. Ell em feia regals.

Dona participant Projecte VOICE

”

“

No els vaig dir res als meus pares sobre les revistes porno, perquè pensava que s'enfadarien amb mi per mirar-les. Mai vaig pensar que s'enfadarien amb ell per donar-me-les.

Home participant Projecte VOICE

”

• Fase de “preparació de l'entorn esportiu”

“

*El nostre equip era un dels millors de la competició.
Durant diverses temporades mai ningú li va
qüestionar res del que feia. La tirania de l'èxit.*

Home participant Projecte VOICE

”

“

*Als 32 anys ho vaig
dir als pares i no em
van creure. Ho vaig dir
al president del club
de tennis i no em va
creure: ‘després de 30
anys de servei al club
no podia ser.’ Una i
altra vegada ningú em
va creure... Fins que
tres extennistes més
van denunciar-lo...
Finalment algú em va
creure.*

Dona participant
Projecte VOICE

”

“

*La por en els
nostres cossos era evident,
però ningú va dir mai res.*

Dona participant
Projecte VOICE

”

PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA SEXUAL EN ELS ENTORNS ESPORTIUS

A. SITUACIONS DE RISC A LES ENTITATS ESPORTIVES

Les mesures principals de prevenció de les violències sexuals en els entorns esportius es basen en la sensibilització, la formació i l'elaboració i implementació de protocols de detecció i actuació.

A continuació es presenten resumides les principals situacions de risc relacionades amb els espais i les activitats esportives i les accions preventives per fer-hi front (figura 3).

Espai / activitat	Situació de risc	Situació de violència	Accions preventives
<p>Espai esportiu (gimnàs, piscina, sala de joc, pista, sala de fitness, ...)</p> <p>i</p> <p>activitat esportiva (entrenaments, competicions, sessions tècnic-tàctiques, ...)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tracte preferencial, perjudicial o diferent entre esportistes per part d'un superior / entrenador / responsable • Abús de poder per part entrenadors/es, responsables, directius/ves o discriminació entre grups d'iguals 	<ul style="list-style-type: none"> • Abans o després dels entrenaments i/o competicions romandre amb un/a esportista en un espai de la instal·lació amb la porta tancada amb o sense clau • Passar estones amb un/a esportista en espais apartats de la instal·lació 	<ul style="list-style-type: none"> • Respectar l'esportista i la seva identitat, corporalitat i intimitat • Tractar de manera igualitària a els/les esportistes • Evitar entrenaments o sessions de millora individualitzades de manera continuada • Crear espais segurs i de confiança entre diferents adults i el grup d'iguals • Assignar una persona de referència que atengui les preocupacions dels/les esportistes

Espai / activitat	Situació de risc	Situació de violència	Accions preventives
Vestidors, dutxes, lavabos	<ul style="list-style-type: none"> • Espai de més intimitat per als esportistes: canviar-se, dutxar-se, preparar-se per a l'entrenament, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apropament inadequat i de no respecte de la intimitat dels esportistes per part d'entrenadors/es, grup d'iguals i persones externes • Bromes referents al físic, verbals o amb enregistrament d'imatges • Una persona adulta es canvia o dutxa al mateix vestidor on es canvia o dutxen un grup d'esportistes menors d'edat 	<ul style="list-style-type: none"> • Evitar accions als vestidors que es puguin fer en espais oberts (xerrades, avisos, tàctiques, etc.) • Evitar que entrenadors i esportistes comparteixin vestidor • Si és necessari entrar a vestidors, anar sempre acompanyats d'una altra persona adulta • Picar sempre a la porta abans d'entrar • Respectar els drets d'imatge de l'esportista • Limitar l'ús dels mòbils en els espais d'intimitat o instal·lacions esportives
Sales d'infermeria o fisioteràpia	<ul style="list-style-type: none"> • Atenció habitualment personalitzada • Espais poc concorreguts que necessiten certa intimitat segons el tipus de tractament 	<ul style="list-style-type: none"> • Apropament inadequat i de no respecte a la intimitat • Utilitzar l'excusa de la necessitat del massatge per alleugerir el dolor físic per tocar les parts íntimes d'un/a esportista 	<ul style="list-style-type: none"> • Informar a les persones responsables de l'esportista • Realitzar sessions i tractaments amb la porta oberta i sempre en presència d'una altra persona adulta

Espai / activitat	Situació de risc	Situació de violència	Accions preventives
Viatges i desplaçaments	<ul style="list-style-type: none"> • Esportistes allunyats del context habitual esportiu, familiar i social i creació de relacions no saludables de dependència entre l'entrenador/a i l'esportista • Viatges o concentracions amb un únic/a esportista • Moments que permeten el tractament de qüestions de l'àmbit privat de la persona traspasant el vincle esportiu entre entrenador/a i esportista 	<ul style="list-style-type: none"> • Apropament inadequat a l'esportista • Una persona adulta entra a l'habitació d'esportistes sense trucar ni avisar • Una persona adulta roman un temps en l'habitació d'esportistes • Una persona adulta fa un massatge en la seva habitació o l'habitació d'esportistes amb la porta tancada 	<ul style="list-style-type: none"> • Evitar viatges o desplaçaments individualitzats • Si és necessari el desplaçament, informar sempre a les persones responsables de l'esportista • Informar les persones responsables de l'esportista de l'organització dels viatges • Organitzar sempre habitacions separades entre entrenadors/es i esportistes. Establir normes per a les entrades i sortides de persones en les habitacions d'esportistes • Permetre que l'esportista es pugui comunicar amb la família, no aïllar-lo • Si cal fer reunions o trobades d'equip o amb esportistes individuals no fer-les a les habitacions, fer-les sempre en espais oberts

Espai / activitat	Situació de risc	Situació de violència	Accions preventives
Xarxes socials i canals de comunicació	<ul style="list-style-type: none"> • Amistat en xarxes socials compartint informació de la vida privada • Utilitzar de manera inadequada els canals de comunicació (WhatsApp, Facebook, Instagram, etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Trucades telefòniques, correus electrònics, whatsapps, etc, amb contingut sexual i de caràcter ofensiu • Obtenir imatges de parts íntimes del cos d'un/a esportista 	<ul style="list-style-type: none"> • Definir quins seran els canals de comunicació durant la temporada. Amb menors d'edat, el contacte serà amb els seus responsables • Evitar que en canals de comunicació amb esportistes hi hagi una única persona responsable o entrenador/a • Evitar la comunicació individualitzada per part de la persona responsable o entrenador/a amb l'esportista • Utilitzar els grups de comunicació exclusivament per a temes vinculats a la pràctica esportiva • Signar contractes específics, si es tracta de menors d'edat, que garanteixin el correcte tractament de dades i imatges

Figura 3. Espais i activitats, situacions de risc, situacions de violència i accions preventives

B. RECOMANACIONS DE TESTIMONIS QUE HAN PATIT VIOLÈNCIA SEXUAL EN ENTORNS ESPORTIUS

A continuació s'exposen un recull de recomanacions per a entitats esportives elaborades per persones que han patit violència sexual a l'esport i han participat en diferents projectes de recerca, referenciats en els diferents apartats d'aquesta Guia:

- **COMUNICAR** de forma clara “els límits” en les relacions interpersonals amb els quals l'entitat s'identifica.
- **EVITAR** la concentració de poder, sobretot relacionada amb les decisions de continuïtat laboral, en una única persona adulta. Aquesta situació pot impedir que les persones que siguin testimonis o detectin alguna situació de violència sexual la manifestin.
- **CANVIAR** l'entrenador o entrenadora d'un mateix equip o grup cada, màxim, dos o tres temporades.
- **COMPTAR** amb la col·laboració de supervivents de violència sexual per detectar i abordar-la en els equips esportius de menors d'edat de l'entitat.
- **OBSERVAR** i **preguntar** als i les esportistes menors d'edat membres de l'entitat sobre les dinàmiques de les relacions en el grup en diferents períodes de la temporada.
- **TRENCAR** l'aïllament que algunes relacions entre entrenador/a i esportista poden comportar. Vetllar perquè sempre hi hagi alguna altra persona adulta de referència i de confiança per al o la menor d'edat fora de la influència del cos tècnic.
- **VETLLAR** perquè a les estades esportives i a les concentracions fora de casa hi hagi més d'una persona adulta.
- **INFORMAR** de qualsevol conflicte d'interès per tal que no sigui una única persona qui tingui poder per prendre decisions en relació amb el possible perpetrador.
- **INVESTIGAR** comportaments i/o situacions anòmales fins al final, sempre que hi hagi algun dubte o preocupació. Això afavorirà la transparència i la resolució de les situacions.

ACTUACIONS DES DE LES ENTITATS ESPORTIVES

Les actuacions que podem dur a terme en les nostres entitats esportives en relació amb la violència sexual es presenten agrupades en dos blocs: les de prevenció i detecció, i les de reacció davant dels casos de revelació de violència sexual.

A. ACTUACIONS PER TREBALLAR LA PREVENCIÓ I LA DETECCIÓ DE LA VIOLÈNCIA SEXUAL A L'ÀMBIT ESPORTIU

- **Fer una declaració de principis** des de la nostra organització esportiva que:
  - Reconegui l'existència de la violència sexual dins del context esportiu.
  - Mostri suport als supervivents de violència sexual al món de l'esport.
  - Reconegui públicament que cal prevenir, detectar i abordar la violència sexual també a la nostra entitat.
- **Elaborar un protocol d'actuació** que inclogui els procediments específics a seguir en cas de detectar indicis o sospites que es pot estar produint o s'ha produït alguna situació de violència sexual o en cas de revelació de violència sexual a l'entitat.
- **Elaborar i difondre codis de conducta i normatives específiques dels diferents àmbits esportius** (entrenaments, vestidors, viatges, etc.) que delimitin molt bé les funcions dels cossos tècnics i de totes les persones adultes que formen part de l'entitat i l'entorn de l'esportista. Fer que tota persona (menor o major d'edat) les conegui i les signi per tal de formar part de l'entitat.
- **Crear la figura del delegat o delegada de protecció** per garantir el benestar dels infants i adolescents a l'entitat. Aquesta persona no hauria de ser part rellevant del sistema esportiu, però sí que hauria de tenir relació directa amb la junta directiva i/o amb els agents que tinguin responsabilitat legal a l'entitat. Una persona coneixedora de l'entorn, amb capacitat d'escoltar i generar confiança, amb coneixements d'aspectes psicològics i normatius en referència a les situacions de la infància i adolescència.

- **Organitzar jornades formatives, tallers i xerrades** sobre la prevenció, detecció i actuació davant la violència sexual per a tots els estaments de l'entitat (personal tècnic, administratiu i de serveis, esportistes, famílies, etc.). És aconsellable fer-ho comptant amb l'expertesa de persones professionals preparades per a la docència i divulgació d'aquest tipus d'informació. Podem proposar:
  - **Fer activitats de formació per a cossos tècnics** respecte del que suposa la violència sexual a l'esport i el seu abordatge. Visibilitzar la realitat del fenomen i sensibilitzar el personal tècnic per detectar situacions de violències sexuals a l'esport.
  - **Fer xerrades divulgatives per a esportistes i les seves famílies** en què s'informi del que és la violència sexual a l'esport, dels límits de les relacions interpersonals i dels codis de conducta i normatives de l'entitat respecte d'aquesta qüestió.
- **Donar suport de forma activa a les campanyes institucionals de reivindicació i sensibilització** al voltant del Dia Internacional contra l'Homofòbia (17 de maig), del Dia Internacional per a la Prevenció de la Violència i el Maltractament Infantil (19 de novembre) i del Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones (25 de novembre).

B. PAUTES ORIENTATIVES D'ACTUACIÓ DAVANT DE LA REVELACIÓ DE CASOS DE VIOLÈNCIA SEXUAL

En general, cal crear una atmosfera de confiança i suport a l'esportista que faciliti la revelació de la violència sexual. Així mateix, és imprescindible mantenir una actitud positiva que mostri que és possible sortir d'aquesta situació i, sobretot, no prometre mai el que no es pot complir.

- **Activar el procediment d'actuació** davant de situacions de violència sexual.
- **Mostrar que tenim cura de la víctima**, que ens importa el que ens està explicant sense jutjar ni posar en dubte. El llenguatge corporal ha de ser d'obertura i d'apoderament. Frases com “has mostrat un gran coratge, avui,” són molt apropiades.
- **Oferir i percebre**. Obrir la mirada i observar amb atenció. Oferir un espai adequat i generar un clima de confiança i seguretat. Escoltar activament la persona sense forçar-la. En cap cas culpar l'infant, jove o adult de la violència sexual que ha patit o està patint.
- **Escoltar**. No interpretar sinó fer una escolta activa. Prestar atenció a la comunicació no verbal. Deixar que l'infant, jove o adult s'expressi sense interrompre'l.
- **Ajudar la persona a pensar i ordenar les seves idees**. Mantenir sempre una actitud autoreflexiva per evitar justificar, minimitzar, normalitzar o tolerar la violència sexual. No emetre judicis de valor sobre el que ens està explicant. No prometre mai una solució sense investigació. No transmetre angouxa a la persona que ens està explicant el cas.
- **Acompanyar**. Reconèixer els nostres límits i demanar ajuda. No som terapeutes ni jutges. No estem soles/sols.
- **Derivar**. És important conèixer els serveis d'atenció existents per tal de poder aconsellar i derivar a la persona adulta o menor d'edat que es troba en situació de violència per a que trobi un recurs especialitzat i adequat a la seva edat.

LÍNIES I SERVEIS D'ATENCIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

CENTRE DE ATENCIÓ I GESTIÓ DE TRUCADES D'URGÈNCIA 112 CATALUNYA (SECRETARIA GENERAL D'INTERIOR. POLICIA DE LA GENERALITAT)

Servei universal, gratuït i permanent d'atenció a la ciutadania de trucades d'urgència que dona resposta immediata. La trucada d'emergència posa en marxa un procés per atendre-la amb la màxima eficàcia i velocitat possibles.

<http://112.gencat.cat/ca/inici/>

LÍNEA TELEFÒNICA 900 900 120 CONTRA LA VIOLÈNCIA MASCLISTA (INSTITUT CATALA DE LES DONES)

Telèfon gratuït, confidencial i permanent que atén les demandes relacionades amb qualsevol forma de situació de violència de gènere, les peticions d'informació de dones que viuen situacions de violència, sobre els recursos existents a Catalunya en matèria d'assistència a la violència contra les dones.

Contacte: 900900120@gencat.cat. Tel. +34 93 483 10 00.

http://dones.gencat.cat/ca/ambits/violencia_masclista/recursos_atencio/telefon_900/

LÍNEA TELEFÒNICA 116 111 “INFÀNCIA RESPON” (DIRECCIÓ GENERAL D’ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I L’ADOLESCÈNCIA, DGAIA)

Telèfon, confidencial i permanent, que té l’objectiu de prevenir i detectar els maltractaments d’infants i adolescents posant especial atenció a casos d’assetjament a les escoles, ciberassetjament, violència masclista en adolescents i abusos sexuals. Mitjançant aquest servei, la DGAIA endega l’activació dels protocols que corresponguin, mobilitza l’equip a qui pertoqui actuar.

Contacte: infanciarespon.bsf@gencat.cat.

http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/infancia_i_adolescencia/proteccio_a_la_infancia_i_ladolescencia/maltractaments_dinfants_i_adolescents/infancia_respon/telefon_infancia_respon_116_111/

SERVEIS D’ATENCIÓ I INFORMACIÓ A LES DONES (INSTITUT CATALÀ DE LES DONES)

Els SIAD són serveis integrals d’atenció a les dones existents arreu del territori que informen sobre salut, treball, habitatge, serveis i recursos per les dones i que si s’escau, en fan la derivació a les entitats i organismes responsables.

Contacte: veure el contacte del territori.

http://dones.gencat.cat/ca/ambits/Serveis-recursos-i-formacio/atencio_dones/mapa_siad/

Generalitat de Catalunya
**Institut Català
de les Dones**

SERVEIS D'INTERVENCIÓ ESPECIALITZADA (DEPARTAMENT DE TREBALL, AFERS SOCIALS I FAMÍLIES)

Els SIE són serveis d'intervenció especialitzada que ofereixen atenció a les dones que es troben en situació de violència masclista i als seus fills i filles.

Contacte: veure el contacte del territori.

https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/families/violencia_masclista/xarxa-datencio-i-recuperacio-integral-/serveis-dintervencio-especialitzada/

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies**

XARXA SAI, SERVEI D'ATENCIÓ INTEGRAL (DIRECCIÓ GENERAL D'IGUALTAT)

El Servei d'Atenció Integral LGTBI té l'objectiu de sensibilitzar i informar a persones i entitats per tal de mostrar la diversitat d'orientació sexual i d'identitat de gènere i prevenir LGTBIfòbia. Es tracta d'un recurs territorialitzat que atén situacions de discriminació i, també, qualsevol necessitat d'acompanyament, suport o informació amb relació a la diversitat sexual i de gènere.

Contacte: arealgbt.tsf@gencat.cat. Tel. +34 93 228 57 57.

http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/lgbti/atenciointegral/

GABINET DE GÈNERE (CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT, SECRETARIA GENERAL DE L'ESPORT I DE L'ACTIVITAT FÍSICA)

Àrea de referència en qüestions d'esport i gènere i en l'aplicació de polítiques transversals. Assessorament a entitats esportives i a persones vinculades a l'esport sobre qüestions relacionades amb la perspectiva de gènere en els diferents àmbits d'actuació de l'administració esportiva.

Contacte: esportigenere@gencat.cat. Tel. +34 93 480 49 00.

<http://esport.gencat.cat/ca/inici/>

Generalitat de Catalunya
**Consell Català
de l'Esport**

COMISSIÓ D'IGUALTAT (INSTITUT NACIONAL D'EDUCACIÓ FÍSICA DE CATALUNYA)

Té com a missió donar suport i seguiment a les polítiques de democràcia, justícia, igualtat, respecte i solidaritat, en la comunitat universitària. També assessora i forma les entitats esportives en el foment de la igualtat i la incorporació de la perspectiva de gènere.

Contacte: igualtat.inefcbcn@gencat.cat. Tel +34 93 425 54 45.

http://inefc.gencat.cat/ca/inefc_barcelona/coneix_inefc/comissio_igualtat/

INEFC
Institut Nacional
d'Educació Física
de Catalunya

UNIVERSITAT DE VIC - UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

El Grup de Recerca en l'Esport i l'Activitat Física (GREAF) té, entre d'altres finalitats, l'estudiar la problemàtica de la violència sexual en la pràctica de l'esport de menors i de persones adultes per diagnosticar, prevenir i dissuadir pràctiques sexuals abusives amb estratègies adaptades al nostre context cultural.

Carrer Sagrada Família, 7, 08500 Vic.

Contacte: violenciasexual.greaf@uvic.cat. Tel. +34 93 886 12 22.

<https://mon.uvic.cat/greaf/>

FUNDACIÓ VICKI BERNADET

Atenció integral de l'abús sexual infantil des de tres àmbits: atenció terapèutica i jurídica, formació i prevenció, i comunicació i promoció. Atenen també casos de persones adultes i ofereixen assessorament psicològic.

Carrer Taquígraf Martí, 30, 08028 Barcelona.

Contacte: info@fbernadet.org. Tel. +34 93 318 97 69.

<https://www.fbernadet.org/>

CONSELL NACIONAL DE DONES DE CATALUNYA

Òrgan col·legiat de participació i consulta de l'Institut Català de les Dones que integra representacions d'entitats del territori català que treballen en programes en favor de la igualtat i la promoció de la dona, per a les qüestions vinculades polítiques de dones en els àmbits polític, social, cultural, econòmic i educatiu.

Pl. Pere Coromines, 1 08001 Barcelona.

Contacte: cndc@gencat.cat.

<http://dones.gencat.cat/ca/institut/cndc/>

ASSOCIACIÓ D'HOMES IGUALITARIS DE CATALUNYA

Associació d'homes vinculada al "Moviment d'Homes per la Igualtat". Treballen i denuncien la desigualtat social i la discriminació lligada a l'orientació sexual i a la identitat de gènere.
Carrer Providència, 42, 08024 Barcelona.

Contacte: info@homesigualitaris.cat. Tel. +34 640 058 961.

<https://www.homesigualitaris.cat/>

PLATAFORMA PREVENSÍ, PREVENCIÓ DE L'ABÚS SEXUAL INFANTIL

Plataforma enfocada a la detecció de casos i al tractament de les persones que puguin tenir indicis que al seu entorn s'està produint algun abús sexual a menors. Psicòlegs, forenses i persones expertes atenen també els agressors que, havent complert condemna, tinguin por de reincidir.

Contacte: info@prevensi.es. Tel. +34 900 440 443.

<http://prevensi.es/>

ASSOCIACIÓ EXIL

Associació centrada en l'atenció terapèutica medicopsicosocial a persones traumatitzades per diferents tipus de violacions de drets humans i violència masclista.
Av. República Argentina, 6, 4-2n, 08023 Barcelona.

Contacte: exilspain@pangea.org. Tel. +34 93 238 57 60.

<http://www.centroexil.org/>

EL MUNDO DE LOS ASI

Associació que lluita i treballa contra l'abús sexual infantil, escoltant les veus dels supervivents.
Carrer Samsó, 8, 08012 Barcelona.

Contacte: info@elmundodelosasi.org. Tel. +34 676 766 270.

<http://www.elmundodelosasi.org/>

FUNDACIÓ AGI, ASSISTÈNCIA I GESTIÓ INTEGRAL

Fundació beneficoassistencial que treballa en la prevenció, intervenció, formació, sensibilització i investigació per a col·lectius i persones vulnerables especialment víctimes de violència masclista infants i joves o en risc d'exclusió social.

Carrer Pau Claris, 138, 08009 Barcelona / Carrer Germans Thos i Codina, 47, 08302 Mataró / Carrer Soler i Carbonell, 28, 08800 Vilanova i la Geltrú.

Contacte: info@fundacioagi.org. Tel. +34 93 488 08 45.

<http://www.fundacioagi.org/>

CLUB ESPORTIU LES PANTERES GROGUES

Associació sense afany de lucre que té per objectiu oferir un espai en què gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals puguin desenvolupar una activitat esportiva de forma lliure i distesa i lluitar contra l'homofòbia en el món de l'esport.

Carrer Diputació, 163, 08011 Barcelona.

Contacte: administracio@panteresgrogues.cat. Tel. +34 93 209 54 90.

<https://panteresgrogues.cat/ca/>

COL·LEGI DE PROFESSIONALS DE L'ACTIVITAT FÍSICA I L'ESPORT DE CATALUNYA

Corporació de dret públic, de defensa de la professió, interlocutora amb l'Administració i els agents del sector, així com encarregada de fomentar l'activitat física en la societat i vetllar per a la pràctica saludable de la ciutadania.

Carrer Provença, 500, 08025 Barcelona.

Contacte: coplefc@coplefc.cat. Tel. +34 93 345 55 07.

<https://www.coplefc.cat/>

ASSOCIACIÓ D'ASSISTÈNCIA A DONES AGREDIDES SEXUALMENT

Associació sense ànim de lucre que ofereix un servei integral, especialitzat i gratuït a persones que han patit o estan patint violència sexual. Carretera la Bordeta 58-60, local, 08014 Barcelona.

Contacte: aadas.solidarias@gmail.com. Tel. +34 93 487 57 60.

<http://aadas.org.es/>

CENTRE JOVE D'ATENCIÓ A LES SEXUALITATS

Centre acreditat pel CatSalut de caràcter preventiu-educatiu i assistencial de referència, complementari als serveis sanitaris, psicològics i socials, que actua des d'una perspectiva d'optimització dels recursos existents en la xarxa sociosanitària normalitzada.

Carrer la Granja 19, baixos. 08024 Barcelona

Contacte: Tel. +34 93 415 10 00.

<https://centrejove.org/>

GENERALITAT DE CATALUNYA - DIRECCIÓ GENERAL D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA

Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya (2017).

https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicos/07infanciaiadolescencia/DEST_columna_dreta/documents/Protocol-Marc-Maltractament-IA.pdf

GENERALITAT DE CATALUNYA - CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT

L'assetjament sexual en l'esport: Guia per a persones adultes (2005).

http://esport.gencat.cat/web/.content/home/arees_dactuacio/esport_i_genere/publicacions/violencia/assatjament_sexual_cat.pdf

GENERALITAT DE CATALUNYA - CENTRE D'ALT RENDIMENT ESPORTIU

Codi ètic, bon govern i bones pràctiques (2018).

<https://www.car.edu/wp-content/uploads/2019/02/CODI-E%CC%80TIC-CAR-DEF-CAD-26-7-2018.pdf>

GENERALITAT DE CATALUNYA - CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT I DIRECCIÓ GENERAL D'IGUALTAT

Recomanacions per incloure la diversitat sexual i de gènere als espais esportius (2019).

http://esport.gencat.cat/web/.content/home/arees_dactuacio/esport_i_genere/esport_i_drets_LGTBI/documents/LGTBI_Recomanacions_espais_esp_GenCat_2019.pdf

COMITÉ OLÍMPIC INTERNACIONAL

Safeguarding athletes from harassment and abuse in sport. IOC Toolkit for IFs and NOCs (2017).

https://d2g8uwgn11fzhj.cloudfront.net/wp-content/uploads/2017/10/18105952/IOC_Safeguarding_Toolkit_ENG_Screen_Full1.pdf

CONSEJO SUPERIOR DE DEPORTES

Protocolo para la prevención, detección y actuación frente al acoso y abuso sexual (2014). El protocol ha estat adoptat per les diferents federacions espanyoles.

[https://www.coe.es/2012/TemasInteres2012.nsf/d42f1626046b7fd5c125799f0050e94e/4b49163b0f703f7ac1257da9005e689e/\\$FILE/Protocolo_prevenci%C3%B3n_COE.pdf](https://www.coe.es/2012/TemasInteres2012.nsf/d42f1626046b7fd5c125799f0050e94e/4b49163b0f703f7ac1257da9005e689e/$FILE/Protocolo_prevenci%C3%B3n_COE.pdf)

CONSEJO SUPERIOR DE DEPORTES, FUNDACIÓN DEPORTE JOVEN I UNICEF

Campanya “El abuso sexual infantil queda fuera de juego: cinco guías para la detección y prevención del abuso sexual infantil en el deporte” (2018).

<https://www.unicef.es/educa/biblioteca/abuso-sexual-infantil-fuera-de-juego>

GOBIERNO VASCO - EMAKUNDE, INSTITUTO VASCO DE LA MUJER

Guía para la prevención del acoso y el abuso sexual a mujeres en el deporte. Pautas para un protocolo (2015).

<http://www.emakunde.euskadi.eus/documentacion-publicaciones/-/informacion/guias/>

REAL FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE GIMNASIA

Campanya #TresVecesNo, contra el abuso, el acoso y la agresión sexual (2019).

<https://www.tresvecesno.es/>

FEDERACIÓ CATALANA DE NATACIÓ

Protocol per a la prevenció, la detecció, l'actuació i la resolució de situacions d'assetjament sexual, discriminació per raó del sexe i de l'orientació sexual (2019).

<https://www.aquatics.cat/prevassetjament>

UNIÓ ESPORTIVA HORTA

Protocol per a la prevenció i abordatge de l'assetjament sexual per raó de sexe i/o orientació sexual (2016).

[http://uehorta.cat/pdf/uehorta_31_PROTOCOL_ASSETJAMENT_SEXUAL_\(A5definitiu\)-3.pdf](http://uehorta.cat/pdf/uehorta_31_PROTOCOL_ASSETJAMENT_SEXUAL_(A5definitiu)-3.pdf)

GENERALITAT DE CATALUNYA. INSTITUT NACIONAL D'EDUCACIÓ FÍSICA DE CATALUNYA

Deporte y cultura: género y nuevos y no tan nuevos espacios sociales. Opresión y sufrimiento: Acoso sexual en el deporte (pàg. 100-118). Puig Barata, N. (2002). XIX Semana Galega de Filosofía, Pontevedra.

<https://inefcgiseafe.files.wordpress.com/2020/06/nuria-puig-barata.-deporte-y-cultura-gc3a9nero-y-nuevos-y-no-tan-nuevos-espacios-sociales.pdf>

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA. CONSEJO SUPERIOR DE DEPORTES

Resumen del Taller 3 - Acoso sexual en el deporte. El Deporte: Diálogo Universal. Foro Mundial de Educación, Cultura i Deporte (pàg. 96-97). Puig, N. , Martin, M. (2004), Madrid.

<https://inefcgiseafe.files.wordpress.com/2020/06/taller-acoso-sexual-forum-2004-puigmartc3adn.pdf>

CONSEJO SUPERIOR DE DEPORTES

El acoso sexual en el deporte de alta competición. Consejo Superior de Deportes, sèrie ICD, 30 (pàg. 87-104). Vázquez, B., Bastanchury, E., Fernández Heyden, N. (2001). Primera investigació bibliogràfica realitzada a Espanya sobre l'assetjament sexual a l'esport. Publicació gratuïta previ registre.

<http://revistasdigitales.csd.gob.es/index.php/ICD>

UNIVERSITAT DE VIC - UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

Prevenció de les violències sexualitzades a l'esport (2014). Treball d'investigació en l'àmbit de les ciències de l'esport, amb el suport del Consell Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya (convocatòria d'ajuts al DOGC núm. 6531, de 31.12.2013).

<https://mon.uvic.cat/greaf/files/2019/07/GREAF-Memoria-CCE-2014.pdf>

UNIVERSITAT DE VIC - UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

Esport i violència sexual i de gènere: sensibilització, prevenció, detecció i actuació a partir de les veus de les víctimes (2015). Treball d'investigació en l'àmbit de les ciències de l'esport, amb el suport del Consell Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya (convocatòria d'ajuts al DOGC núm. 6895, de 18.06.2015).

<https://mon.uvic.cat/greaf/files/2019/07/GREAF-Memoria-CCE-2015-.pdf>

UNIVERSITAT DE VIC - UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

L'assetjament sexual a l'esport: el cas de les estudiants-esportistes del grau de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport de Catalunya (2014). Martin M., Juncà, A. *Revista Apunts Educació Física i Esports*. Amb el suport de l'Institut Català de les Dones de la Generalitat de Catalunya.

http://repositori.uvic.cat/bitstream/handle/10854/4484/artconlli_a2014_martin_montserrat_assetjament_sexual.pdf?sequence=1&isAllowed=y

UNIVERSITAT DE VIC - UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

Treball audiovisual #lesportreacciona (2015). Document elaborat fruit del *Taller de prevenció, detecció i actuació enfront de la violència sexual i de gènere a l'esport*, formació impartida per la UVIC, inclosa en el Pla de Formació Continuada de l'Escola Catalana de l'Esport (Consell Català de l'Esport, Generalitat de Catalunya).

<https://mon.uvic.cat/greaf/lesportreacciona/>

GENERALITAT DE CATALUNYA. INSTITUT NACIONAL D'EDUCACIÓ FÍSICA DE CATALUNYA

Examining the experiences of the first openly gay male team sport athlete in Spain. (2018). Vilanova A. , Soler S. & Anderson E. *International Review for the Sociology of Sport*.

<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1012690218780860>

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA (GRUP DE RECERCA ANTÍGONA) I CREACIÓ POSITIVA

L'abordatge de les violències sexuals a Catalunya. Marc conceptual i teòric. (2016). Toledo,P., Pineda,M. Amb el suport de l'Institut Català de les Dones de la Generalitat de Catalunya. Document adreçat a organismes públics que proporciona elements teòrics i normatius per a la comprensió de les violències sexuals, per poder elaborar un marc ètic per a la comprensió d'aquestes.

http://dones.gencat.cat/ca/ambits/violencia_masclista/estudis-ambit-violencies-masclistes/abordatge-violencies-sexuals-Cat/

PROJECTE “SPORT RESPECT YOUR RIGHTS”

Projecte 2013-2015 cofinançat amb fons europeus mitjançant el Programa Daphne III de la Unió Europea. Amb participació de vuit organitzacions de sis països europeus, pretén apoderar joves europeus en l'esport per una cultura de respecte i dignitat contra la violència sexual.

<http://sport-respects-your-rights.eu/>

PROJECTE “BOYS & CULTURE OF CARE”

Projecte 2016-2018 cofinançat amb fons europeus mitjançant el Programa Daphne de la Unió Europea, liderat per Dissens Institut für Bildung un Forschung e.V. d'Alemanya, amb la participació de l'Associació d'Homes per a la Igualtat de Gènere – AHIGE. Se centra en la protecció i recolzament de nois i adolescents víctimes de violència sexuals en relacions properes.

<https://boyscultureofcarees.wordpress.com/>

PROJECTE “PRO SAFE SPORT +”

Projecte 2017 conjunt de la Unió Europea i el Consell d'Europa amb el compromís d'actuar en l'àmbit de la violència sexual contra nens a l'esport, amb la creació de eines i recursos de capacitatció per ajudar a persones que treballen amb infants.

<https://pjp-eu.coe.int/en/web/pss/training-kit>

PROJECTE “VOICES, FOR TRUTH AND DIGNITY”

Projecte 2016-2018 cofinançat amb fons europeus mitjançant el Programa Erasmus+ Esport de la Unió Europea, liderat per la Deutsche Sporthochschule Köln d'Alemanya, amb la participació Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya i la col·laboració del Consell Català de l'Esport, de la Generalitat de Catalunya i la Fundació Vicki Bernadet, de Barcelona.

<http://voicesfortruthanddignity.eu/es/>

Generalitat de Catalunya
**Consell Català
de l'Esport**

Pacto de Estado
contra la violencia de género

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE IGUALDAD